

FORUM för
TRÄDGÅRDS
HISTORISK
FORSKNING

Bulletin

Nr 4 Forum för trädgårdshistorisk forskning 1997

Redaktören har ordet

Allt är av intresse för Forumbulletinen!
I samtal med flera av Forumns medlemmar under våren har vi fått tips om böcker eller aktiviteter som på olika sätt rör historiska trädgårdsanläggningar, men vederbörlig meddelare har tyckt att tipset varit för litet eller kanske för ofullständigt att skicka in. Inget är dock för litet för Bulletinen. Ofta är det tvärtom de små tipsen som är svåra att hitta eller att förmedla som vi gärna vill ha med här. Beträkta gärna Forumns bulletin som en förslagslåda eller en anslagstavla. En hastigt skriven boktitel på baksidan av ett kavert duger också bra att skicka till redaktionen, eller varför inte lösa idéer om ämnen att ta upp här eller vid någon sammankomst. När det gäller längre bidrag är vi mycket tackrädda för om vi får dem på diskett, helst skriven i Word för Mac. Skicka också alltid en utskrift av dokumentet tillsammans med disketten. E-mail till Asa.Ahiklo@ipa.slu.se går också bra.
mal

Forum för trädgårdshistorisk forskning
c/o Klintboeg Ahiklo
Husmansvägen 36
227 38 Lund
tel: 046-151399
Årsprenumeration på Bulletinen:
för privatpersoner 100 kr
för institutioner 200 kr
pg 41 14 60-9
Ansökan om medlemskap till Forum på
ovanstående adress.
Stoppdatum för Bulletin nr 5, 30 sept -97

Forumnytt

Forum planerar att hålla sitt årsmöte i början av september i Lund. Programmet är ännu inte fastställt. Information kommer under sommaren.

Kalendarium

28 maj 1997

The Gardens at Chiswick House after Lord Burlington

Symposiet tar upp nya rön angående trädgårdarnas historia under the Dukes of Devonshires från sent 1700-tal och framåt samt den pågående restaureringen av anläggningen. Föreläsare bl. a. Edward Pawcett, David Jacques, Lorna MacRobie, Jan Woodstra. Biljetter (£17,50, checkar ställs ut på "Chiswick House Friends") Mrs Anne Hughes, 47 Chiswick Quay, London W4 3UR.

3 juni -7 sept

Emma Landbergs trädgårdskonst

Utställning och trädgårdsanläggning i Emma Landbergs anda

Millegården, Stockholm

Se vidare bifogad informationsbrochyr.

5-6 juni

Storängens trädgårdsällskap inbjuder till föreläsning och workshop med Penelope Hobhouse. Torsdagen den 5 juni, kl 19.00 kommer Penelope Hobhouse att föreläsa i Polstjärnans Konferenscentrum, Sveavägen 77 i Stockholm. Ämnet för föreläsningen är "On Gardening".

Fredagen den 6 juni, kl 10-16 kommer P Hobhouse att leda en en workshop öppen endast för

professionella. Till exempel skribenter som har utbildad som sin specialitet, arkitekter, trädgårdsmästare, landskapsarkitekter).
Kostnad för föreläsningen är 250 kr.
Kostnad för föreläsning och workshop är 900 kr.
Antalet deltagare i workshopen är begränsat till en trettiootal. Anmälan sker genom inbetalning av samman 900 kr och 250 kr per person med angivande av namn, adress och telefonnummer på samtliga som skall delta.
Betalningen görs till postgiro 78 33 75-9
Sveriges Trädgårdssällskap.
Vill du ha ytterligare information, ring 08 / 716 13 98.

Penelope Hobhouse bidrar regelbundet med artiklar i internationella trädgårdstidskrifter. Fram till pensioneringen var hon ansvarig för National Trusts trädgård Tintinhull i Somerset. Under många år fungerade hon som trädgårdsspecialist inom National Trust samtidigt som hon var redaktör för dess rikliga trädgårdsbokfod.

6 juni

Disputation vid SLU

Elvira Bacht försvarar sin doktorsavhandling *Public Parks in Sweden 1860-1960: the planning and design discourse* vid

Aulan, Alnarpgränd, Sveriges
länbruksuniversitet, Alnarp, kl 10.00.

8-10 juni 1997

I Sven-Arne Anderssons fotspår

Studietesa i Danmark och Sydsvenska

Bl. a. Fredriksborgs slottsträdgård, C. Th. Sörensens koloniträdgård i Naerum, Uraniborg, Skärva bengtled, Ronsby Brunn och Sofiero. För information kontakta Mowlem, SLU, Box 54, 230 53 Alnarp. Tel. 040/41 50 00

15 juni-31 augusti 1997

Flora & Pomona

Utställning på länsmuseum i Varberg. En vandring i den halländska trädgården från medeltid till nutid. För information kontakta Museet i Varberg. Fästningen 432 44 Varberg. Tel. 0340-185 20. Fax 0340-147 22

22-27 juni 1997

Style and Splendour: The English Country House 1580-1720.

Sommarkurs om Country Houses i Northamptonshire, inkluderar besök i ett antal anläggningar, vilka normalt inte är öppna för allmänheten. För information kontakta Wessex Fine Arts' Summer Course, c/o department of History, University of Southampton, SO17 1BJ. Tel. 44-1703 551 872

19-29 juli 1997

Summer school on different aspects of garden history and garden conservation.

En flerspråkig kurs i en serie av sommarkurser i olika europeiska länder. För information kontakta Peter Goodchild, IoAAS, The King's Manor, York, YO1 2EP, UK. Tel. 44-1904 433 965 Fax. 44-1904 433 949.

24 juli 1997

William Mason 1725-1797.

Seminarier arrangeras av The Yorkshire Gardens Trust på King's Manor, Institute of Advanced Architectural Studies, York i samband med en utställning om den engelske trädgårdarkitekten. Biljetter från Mrs Arnold Rakusen, Ling Beeches, Ling Lane, Scarcroft, Leeds LS14 3HX. (£25, checkar ställs ut på "Yorkshire Gardens Trust")

15-20 augusti 1997

Ashridge/National Trust Summer School

Ärens kurs behandlar den hortikulturella utvecklingen under 1800-talets senare del i Storbritannien och övriga Europa. Bl. a. kommer BBC Kitchen Garden, Waddesdon, Biddulph Grange och Kew. Föreläsare är bl. a. Richard Bingham, Susan Campbell och John Sales. För vidare information kontakta Carol Johnston, Conference Manager, Ashridge Management College, Berkhamstead, Herts. HP4 1NS. Tel. 44-1442 841 207. Fax 44-1442 841 209

26-28 september 1997

Konferens om Hampshire Repton

Föreläsare: Hazel Fryer, Richard Stone. Arrangör: Garden History Society För information kontakta: Mrs Margaret Campbell-Culver, 68 Esplanade, Fowey, Cornwall, PL23 1JA, UK. TEL. 44-1726 832 746

3-5 oktober 1997

The High Victorian Garden

Konferens på Rowley House, Oxford. Samarrangerad av Garden History Society och Oxford University Department for Continuing Education. Föreläsningar av bland andra Keith Goodway, David Lambert och Hazel Coe-way. För information kontakta Local History Course Assistant, OUDCE, 1 Wellington Square, Oxford OX1 2JA, UK. Tel. 44-1865 270 369

30 og 31 oktober 1997.

Haver og havekunst - påvirkning og inspiration
Trærvidenskabelig seminar om studiet av haver og havekunst

Seminarier afholdes ved Institut for Arkæologi og Etnologi, Københavns Universitet.

oktober eller november 1997 (datum ej fastställt)
*Gardens of Time - explorations in the archaeology
and history of world gardens*. Fördkarsymposium
arrangerat av ICOMOS Committee of Historic
Gardens and Sites/Icomos Sri Lanka och ICAHM.
För vidare information angående papers kontakta
Hiroshi Ratsaweera, ICOMOS CCF, PO Box
1531, Colombo 7, Sri Lanka, Fax. 94 1 500 731,
E-mail: pgiar@postarc.ac.lk

Årsprogram 1997

Föreningen för dendrologi och parkvärd har
utkommit med sitt årsprogram 1997. Juni börjar
med en ekskursion till Sandemars slottspark.
Programmet fortsätter sedan ända till slutet av
november med, i tur och ordning, en resa i
Östergötland, besök i Riddarparken och Görvåls
park i Järfälla, en tur till uppländska bruksparken,
ett besök på Alnarp, en temadag om förökning av
träd och buskar och till sist en bildvisningsafton.
Närmare upplysningar kan fås från föreningens
kansli, Torsviksvägen 11, 181 34 Lidingsö, tel
08-765 20 81, fax 08-765 60 54.

Rapporter

There by Design – Field Archaeology in Parks and Gardens. Konferens i London 29/11 1996

The Royal Commission on the Historic Monuments
of England (RCHME) arrangerade tillsammans med
The Garden History Society en konferens på temat
fältarkeologi i parker och trädgårdar. Seminariet var
en uppföljare till den konferens i trädgårdsarkeologi
som hölls i London sommaren 1995. De omkring
250 deltagarna kom från de britiska öarna och
företade RCHME och dess motsvarighet i
Skottland och Wales, English Heritage, National
Trust, olika universitet, privata konsultföretag och
flera andra organisationer med anknytning till
historiska trädgårdar.

Syftet med konferensen var att lyfta fram
fältarkeologin med dess icke-destruktiva
undersökningsmetoder och visa på dess betydelse för
den trädgårdshistoriska forskningen och för
dokumentation av historiska trädgårdar. Med
"fältarkeologi" avses i det här sammanhanget
topografiska uppmätningar, geofysiska
undersökningar av marken, analys av flygfotografier
och rekognoscering på plats i en historisk trädgård.
Dagen bjöd på många intressanta föredrag. Bl.a.
berättade Paul Everson från RCHME att man nu har
en bättre uppfattning av hur de medeltida
trädgårdarna kunde se ut i England. Kring de större
medeltida godsen har man kunnat identifiera
orfartande anläggningar, med djurbägn och flera
trädgårdar av olika karaktär och storlek. Man har
även kunnat konstatera att vatten har spelat en

mycket stor roll i form av dammar, vallgravar och
liknande. Tidigare har man i många fall betraktat
den medeltida trädgården som en liten, sluten
örtagård. Man bör alltid undersöka ett större område
kring medeltida gods, än vad som tidigare antagits,
för att finna rester av medeltida
trädgårdsanläggningar. RCHME går nu igenom
arkivmaterial från äldre inventeringar och
fältarkeologiska undersökningar för att
"översynskarta" fler medeltida trädgårdsanläggningar.
Ett arbete som Christopher Taylor, privat konsult
och trädgårdshistoriker, talade varmt för. Han
menade att många historiska trädgårdar kan
ävenfinnas i arkiven där de tidigare felaktigt har
registrerats som bl. a. "deserted medieval villages".
Mark Bowden från RCHME visade exempel på hur
man vid anläggandet av landskapsparker på 1700-
talet, kunde återvända äldre anläggningar och ge
dessa nya funktioner i landskapsparken. En gammal
grava gjordes om till en spännande grotta, en
försvarsvall blev en uphöjd gångväg med olika
utsiktsplatser, osv. Tack vare detta återvändande i
landskapsparken finns många betydligt äldre
kulturminnen bevarade! Paul Patison från RCHME
berättade att man nu arbetar med Londons "Royal
Parks" och att man i dessa har kunnat registrera flera
äldre kulturminnen, vilka har bevarats i de kungliga
parkerna. Fyndet registreras både som det de
ursprungligen var, samt på vilket sätt de
inkorporerats i trädgårdsanläggningen.
Dagen bjöd på många fler intressanta föredrag, bl. a.
fick vi veta mer om hur man i Skottland, Wales och
på Nordirland arbetar med undersökning,
dokumentation, och registrering av historiska
trädgårdar. Samtliga papers kommer att publiceras i
en samlad skrift, vilken väntas vara klar till
sommaren '97 enligt uppgift från RCHME.
Katarina Frist

Sekelskifte i Härmösand, Västernorrland.

Vid Länsmuseet i Västernorrland, Härmösand, pågår
sedan 1993 ett projekt med syfte att inventera och
dokumentera länets herrgårdsparker utifrån
Florensdokumentets krav. Projektet är kort
beskrivet i RAA-rapporten *Historiska parker och
trädgårdar - ett arv att värda och sköta* (1996), sid.
17. Ett tjugotal herrgårdar har besökts och
inventerats. Ambitionen är att publicera
dokumentationerna i länsmuseets Rapport-serie.
Tidigare har också dokumentationerna över *Merrlo
park* (Timel s.8) och *Svorniks herrgårdspark*
(Nyren s.8) publicerats, båda 1994. Ansvarig har
 varit Museikolog Elisabeth Åberg.
Nu föreligger också en dokumentation över
Disponentparken näst disponentbostaden i Utansjö
utanför Härmösand. En stor "sekelskiftesvilla" med

prägl, tinnar och torn byggdes här näst 1999-02. Runt villan anlades en park om ca 100x250 m. Redan på 1940-talet revs dock disponerbstadens rapporten, som är relativt kortfattad, redovisar de förhållandevis få fakta som hittills kommit i dagen, presenterar en skiss över parkens troligaste sekelskiftesutseende, redovisar en vegetations(träd)-inventering och dagens utseende i ett antal färfotografier, belägger några byggda artefakter som stensoffa, ishus, brunn, bänkar och tennisbana och ger avslutningsvis enkla och kortfattade förslag till en restaureringsåtgärd. Tilläggas skall att vid Hårens dragning utanför Härnösand valdes "självkärl" disponerbparken till vägsnärk, varför anläggningen idag är styckad i två delar. Dokumentationen av Disponerbparken i Utansjö är ingen märkvärdig publikation. Den har ändå många kvaliteter, främst att den överhuvudtaget finns och ger den tidigare parken ett namn och en legitimitet för bevarande och enkel skötsel. Den blir sålilvida ett exempel på hur det lokala dokumentationsarbetet i landet kan inledas gällande små och medelstora, tidigare förhållandevis okända, trädgårdsanläggningar för att överhuvudtaget göra dessa kända. Som en heläckande dokumentation lämnar dock rapporten en del övrigt att tänka. Ett löpande hänvisningssystem och en bättre stringens visavi källorna hade ökat dokumentarbetets status. Men, nu är ju sällan det goda det bästa fiende och redan har länsmuseet i Västernorrland utkommit med tre trädgårdsparkdokumentationer, vilket överträffar vad de flesta andra läns museer åstadkommit.

Kjell Landqvist

Studier och forskning

Östra Sallerups prästgårdspark

Kurs 21 juli-1 augusti 1997.

Sedan år 1992 driver Föreningen Jöns Hendrikssons Minne ett projekt för att undersöka, dokumentera och varsamt restaurera Östra Sallerups prästgårdspark. Parken anlades under senare hälften av 1600-talet och är en av landets få bevarade anläggningar från den tiden. Eftersom parken är ett lagkyddat kulturarv, sker allt arbete i samråd med länsantikvarien i Skåne och enligt den vårdplan som länsstyrelsen har upprättat för anläggningen. Under två sommarveckor, 21 juli- 1 augusti, har Du möjlighet att få vara delaktig i det spännande arbetet med att återupptäcka Östra Sallerups prästgårdspark. Vi har valt att lägga upp det som en kurs där teori varvas med praktiskt arbete i parken. Det blir tre föredrag som ur olika aspekter handlar om historiska trädgårdar, samt ett studiebesök. Det praktiska arbetet i parken är uppdelat i flera moment och Du får möjlighet att prova på samtliga: restaurering av stenmuren som omger parken

- * topografiska uppmätningar
- * röjning och framsensning av parkens monument
- * trädgårdsarkologisk utgrävning med provtagning för olika analyser

Efter genomförd kurs får Du ett intyg på att Du deltagit.

En heldagsutflykt ingår också i kursen, men den är frivillig. Utflykten går till andra intressanta anläggningar i Skåne, där vi kan lära mer om vård av historiska trädgårdar.

Da väljer själv om Du vill bo i Östra Sallerup under kursen. (Byn är belägen 9 km sydost om Hörby i Skåne.) Föreningen erbjuder logi i Östra Sallerups prästgård, vilken ligger i anslutning till parken. Da får dela rum med en eller två andra kursdeltagare. Mat serveras i Östra Sallerups Kulturhus och för- och eftermiddagskaffe brukar intagas i parken. Har Da frågor om kursen är Da välkommen att ringa till föreningens ordförande Gustaf Törnqvist på tel 040 - 40 47 33 eller Katarina Frost, projektets initiativtagare, tel 00945 - 86 44 00 49 (Danmark).

Deltagarsviften är 500 kr och inkluderar handledning, föredrag och studiebesök.

Desutom erbjuds deltagarna kost och logi, samt heldagsutflykt enligt nedanverkande alternativ. 1. Logi med helpension från söndag kväll 20/7 till lördag morgon 2/8: 1 500 kr.

2. Enbart lunch, för- och eftermiddagskaffe, 10 dagar: 750 kr.

3. Heldagsutflykt lördag 26/7, inkl. lunch och kaffe: 150 kr.

Sista anmälningsdag är den 15 maj 1997. Antalet deltagare är begränsat till 12 personer.

Om Da får plats på kursen får Da en bekräftelse med ett inbetalningskort före den 1 juni. Utförligare information med praktiska detaljer sänds till kursdeltagarna i början av juni månad.

Forskarforum

Haver og havekunst - påvirkning og inspiration

Tvaervidenskabelig seminar om studiet af haver og havekunst

Seminaret afholdes ved Institut for Arkæologi og Etnologi, Københavns Universitet, den 30 og 31 oktober 1997. Arrangører: Ulla Lund Hansen, forhistorisk arkæologi, og Erik Kalsgård Poulsen, etnologi.

Studiet af haver og havekunst bedrives indenfor en vidt af fag med varierende fagtraditioner. Feltets bredde og kompleksitet kommer til udtryk i de mange forskelligartede, men dog indbyrdes forbundne områder der forskes i. Et udvalgt omfatter: havehistorie i bred forstand, herunder både nyttepryd- og lysthaver; kulturhistoriske, filosofiske,

religiose og metafysiske aspekter; arkitektur- stil og udbredelsestudier; studier i specifikke virkemidler som vand, lys og plantemateriale, eller i betydningen af til eksempel hydraulik og ingeniørkunst; kulturplanters historie, herunder indførelse, udbredelse og forædling; dokumentation og bevaring af plantebestande og eksisterende haveanlæg; samt sidst men ikke mindst arbejdet med egentlig stil- og forms udvikling.

Grundene til at vi i sommeren 1995 gik i gang med at planlægge det første tværvidenskabelige seminar var flere. For det første er traditionerne for hvor meget fagene beskæftiger sig med studiet af haver og havekunst forskellige. Ved en del institutter, museer m fl, udgør emnet kun en begrænset del af det samlede forskningsfelt. For det andet har de senere år vist en øget fokusering på mere komplekse problemstillinger. Da de ofte ligger i et krydsfelt mellem flere fagtraditioner har det været med til at øge interessen for tværvidenskabelig samarbejde. Vi ønskede at føre debatten ud i en bredere fagkreds og her kunne et seminar tjene som forum for faglig udveksling og inspiration, ligesom der kunne skabes kontakter på tværs af faggrænser. Seminaret henvendte sig til forskere, professionelle der arbejder med haver, ejere af historiske anlæg, formidlere og andre interesserede.

Det første seminar blev afholdt ved instituttet den 11 og 12 april 1996 med 18 oplægsholdere fra ret så forskellige fag og institutioner. I alt deltog omkring 140 personer fra både ind- og udland. 14 af oplægsholderne har efterfølgende skrevet deres bidrag om i artikelform, og vi er nu i gang med redigeringen af en antologi.

Det kommende seminar får en lidt anden form. Taletiden bliver kortere, med mere tid til diskussion, og endvidere vil præsentationshæftet blive gjort mere omfattende, med længere præsentationer og relevante literaturhenvisninger. Hæftet vil ligge færdigt i god tid for seminaret og vi håber at det vil danne grundlag for en spændende og udbytterig debat, med en frugtbare udveksling af erfaringer og synspunkter.

Seminarets titel, Haver og havekunst - påvirkning og inspiration, skal forstås meget bredt. Vi kunne blandt andet godt tænke os nogle oplæg om den påvirkning og inspiration der kommer "udefra", lige fra planteindførelse til det mere form- og idemæssige; sådan som den har fundet sted mellem forskellige centre. Det kunne også være mellem by og land og omvendt, eller den inspiration og påvirkning det har fundet sted mellem forskellige miljøer og sociale grupperinger, både hvad angår form, brug og hele opfattelsen af haven.

For at sikre den brede tværvidenskabelige vinkel, og for at gøre seminaret så aktuelt og inspirerende som muligt, er vi i planlægningsgruppen meget interesserede i at modtage forslag til emner og til

personer som kunne holde oplæg. Har du forslag, eller kommentarer i øvrigt, vil vi være meget glade for at få tilbendt nogle linjer til nedenstående adresse.

Ulla Lund Hansen & Erik Kalsgård Poulsen
Københavns Universitet, Institut for Arkæologi og Etnologi
Vandkanten 5, DK - 1467 København K, Danmark.
Tel: (+45) 35 32 41 00. Fax: (+45) 35 32 41 05
Erik Kalsgård Poulsen, tel (+45) 35 32 41 32

Trädgårdshistoria på Nätet

En enkel sökning på ordet *garden history* i maj 1997 gav inte mindre än drygt 41 000 träffar. Många hänförelse sig naturligtvis till sökordet *history* enbart, men bland de webbsidor Bulletinens redaktion besökte var *Museum of Garden History* en av de mer innehållsrika med tabeller över pågående utställningar, föredrag och kurser samt korta presentationer av några av museets permanenta utställningar. Flera bokförlag lägger ut uppgifter om nya böcker. Där kan sökningen också ge resultat med annans svärfamns utlar. Ytterligare upplag var det engelska reseföretaget *Sixley Garden Tours* som för sina kunder lagt ut information i form av korta biografier om trädgårdar, landskapsarkitekter och trädgårdsmästare. Inga nya uppgifter, men bra korta sammanställningar för den som vill lägga upp en egen trädgårdssida i England kanske?

ml

Bokanmälningar

Barokhaven ved Frederiksborg Slot. Genstabelsen af Det Kriegeriske Anlæg.
Utg. Slots- og Ejendomsstyrelsen, København 1996

Mavis Batey
Jane Austen and the English Landscape
Barn Elms Publishing
ISBN 1 899531 02 5
Rec i *Garden Illustrated* Apr/May 1997

Bygghistorisk tidskrift. *Trädgårdar och parker: Historia, dagligtje.* Nr 31-32 1996. Red. Göran Lindahl.

Temanumret innehåller följande artiklar:
Siegfrun Fernlund: "Aristokratens landskap - mark, park och trädgård i 1800-talens skånska godsnätjor"
Magnus Olsson: "Ekleticism i svensk trädgårdskonst. Imitation eller association?"
Maria Holmlund & Elin Mankar: "Det i flor stände Stockholm - en studie av två målningsträdgårdar"
Göran Lindahl: "Den välsednade vardagen"
Karin Andersson: "Orangerierna i Ulriksdals slottspark. Nya arkeologiska rön i ett historiskt sammanhang."

Britt-Marie Hammarström: "Herrgårdsparker i Kalmar län. Exempeliet Vårnäs"

Catharina Noblin: "Svenska trädgårdsföreningen 1832-1911"

Åsa Ahrland: "Utbildning för omhändertagande av historiska trädgårdsanläggningar. Intryck från Institute of Advanced Architectural Studies i York och institutionen för landskapsplanering Alnarp."

Elisabeth Nyström Kronberg: "Parker och lagkydd"

Tidskriften kostar 190 kr plus porto (25 kr för ett ex) och kan skivas från Swedish Science Press, Box 118, 751 04 Uppsala.

Susan Campbell
Charleston Kidding: A History of Kitchen Gardening
Ebury Press
ISBN 0 09 181385 9

Guy Cooper and Gordon Taylor
Paradise Transformed: The Private Garden for the Twenty-First Century
The Monacelli Press
ISBN 1 885254 35 0
Rec i *Gardens Illustrated*, Feb/Mar 1997.

Todd Gray
The Garden History of Devon
University of Exeter Press

Historiska parker och trädgårdar - ett arv att värna och sköta. En rapport från ett seminarium på Alnarp 21-23 september 1994. Red. Ann-Catherine Bonnier och Kjell Landquist. Riksantikvarieämbetet 1996.
Följande artiklar ingår:
Elisabeth Nyström Kronberg: Parker och trädgårdar i svensk lagstiftning och i internationella överenskommelser
Kjell Landquist: Dokumentation av historiska trädgårdsanläggningar i Sverige under 1900-talet - en summering
Elisabeth Nyström Kronberg: Terminologi och begrepp
Jens Abel: Parker och trädgårdar i dansk kulturmiljövård
Susanna Marcus: Det historiska trädgårdsarvet och dess ställning i Storbritannien
Erika Schmidt: Parker och trädgårdar i tysk kulturmiljövård
Erik A. de Jong: Det nederländska trädgårdsarvet
Sten-Åke Nilsson: Lundagård - historisk överlagringar och autentisk substans
Åsa Ahrland: Övedskloster - landskap, park och trädgård
Katarina Frost - frivilligkraften inom trädgårdsforskning och trädgårdsrestaurering

Kjell Landquist: Västmaterialet som källmaterial i trädgårdsforskning
Rapporten innehåller också bl. a. summeringar av de gruppdiskussioner som fördes vid seminariet, en förteckning över vilka egendomar som finns upptagna i *Svenska slot och herresäten* samt en redovisning av de urvalskriterier som ligger till grund för *the Register of Parks and Gardens of special historic interest in England*.

Niels Jensen
Kolonnave Guide - København og Omegn
Idéarkivet De Frie Pagle, København 1996

Journal of Garden History, Vol 16, Nr 3, Autumn 1996, Humphry Repton
Ed. John Dixon Hunt, London & Washington DC 1996.

The four essays in this issue on Humphry Repton were first delivered at a Round Table in Landscape Architecture at Dumbarton Oaks to mark the occasion of the publication in 'facsimile' of the Dumbarton Oaks Repton Red Books.

Journal of Garden History, Vol 17, Nr 1, Spring 1997, The Techniques and Uses of Garden Archaeology, Guest editor David Jacques, London & Washington DC 1997.

The papers in this issue were delivered to a conference organized by ICOMOS UK and English Heritage in 1995 at Strawberry Hill, Middlesex.

Stephen Lacey
Gardens of the National Trust
National Trust
ISBN 0 7078 0141 9

Victoria Padilla
Southern California Gardens: An Illustrated History
Santa Barbara 1994
ISBN 0-9627297-1-X
Recenserad i *Journal of Garden History*, Vol 16, Nr 3, Autumn 1996.

Preserving the past, The Rise of Heritage in Modern Britain
Ed. Michael Hunter
Sutton Publishing Ltd 1996, 224 pp
ISBN 0 7509 0951 X

Pierre de la Ruffinière de Prey
The Villas of Pilei from Antiquity to Posterity
Chicago 1994.
ISBN 02261-730-03.
Recenserad i *Journal of Garden History*, Vol 16, Nr 3, Autumn 1996.

Jens Schjerup Hansen
*Koldinghus Slotshave. Dronning Dorotheas haver
vid Koldinghus.*
Akademisk Forlag, København 1996.

Iona Sinclair
*The Pyramid and The Urn, The Life in Letters of a
Restoration Squire: William Lawrence of
Sturminster Newton, 1632-1697.*
(References to the making of a memorial garden in
the Dutch style.)
Sutton Publishing Ltd 1996, 176pp
ISBN 0 7509 0765 7

Judith B Tankard & Martin A Wood
*Gertrude Jekyll at Munstead Wood. Writing,
Photography, Homebuilding, Horticulture.*
Sutton Publishing Ltd 1996, 224 pp
ISBN 0 7509 0672 3

Peter Wagner, Claus M. Seidt, Margrete Floryan
En verden i harmoni - To parker i 1700-tallet.
Udstillingskatalog fra Gl. Høstegård Museet sept-
okt. 1996.

Peter Walker and Melanie Sims
*Invisible Gardens: The Search for Modernism in the
American Landscape.* Cambridge MA 1994,
ISBN 0-262-231 77-8.
Recenseret i *Journal of Garden History*, Vol 16, Nr
3, Autumn 1996.

Stella Westerlund
Emma Landberg's trädgårdskonst
Nordiska Museets förlag 1997, 208 s.

Tom Williamson
*Polite Landscapes, Gardens and Societies in
Eighteenth-century England.*
Sutton Publishing Ltd 1996, 224 pp
ISBN 0 7509 0437 2

Recensioner

Ingela Andersson
*Om orangerier och drivhus i Sverige - med
förslag till rekonstruktion av drivhuset vid
Gagnebo slott.*
Arkitekturhistoria och bebyggelsevård 2,
Göteborg 1996,
ISSN 1103-5838

Om orangerier och drivhus i Sverige är ett
examensarbete som Ingela Andersson gjort vid
arkitektlinjen på Chalmers. Skriften är full av
upptäcktariver och engagemang. Den har stort
intresse för alla trädgårdshistoriskt intresserade, inte
minst genom sitt rika och roliga bildmaterial.

Numerus importerar vi exotiska frukter och blommor
från alla världens hörn och har inte längre behov av
artificiella klimat för att få fram rosor, apelsiner och
ananas på alla årstider. Emellertid har det vuxit fram
ett glädljande intresse för att bevara de fantastiska
gamla växthusen och orangerierna. De flesta har
redan hunnit försvinna, men desto större är
anledningen att ta tillvara dem som fortfarande finns
kvar. Ingela Andersson skriver i sitt förord att hon
hoppas kunna väcka föreställelse för detta kulturarv,
och det är bara att instämma.

Hon har samlat ett rikt material om ett i Sverige
fåga utforskat ämne. Bland källor det lite ryckigt
disponerat, men det får man stå ut med, med tanke
på vad det rör sig om för sorts publikation. Klart är
att det utan vidare skulle kunna ligga till grund för
en "riktig" bok.

Lotte Möller

Adrian von Buttlar & Margita Marion Meyer
Historische Gärten in Schleswig-Holstein.
Verlag Boyens & Co, Heide (Holstein)
1996.

Slesvig og Holstens historiske haver

Den 28 oktober 1996 blev det länge ventade verk
om de historiske haver i Slesvig og Holsten
præsenteret for en indbudt kreds i det Kunsthistoriske
Institut ved Kiøls Universitet.

Bogens titel er *Historische Gärten in Schleswig-
Holstein* og hovedforfatteren er den tyske
kunsthistoriker, professor, dr. Adrian von Buttlar.
En femårig, kollektiv forskning, der begyndte i
1991, er hermed afsluttet med et imponerende
resultat! De historiske haver og pæker i den tyske
delstat Slesvig-Holsten har ikke tidligere været for
gødt bevaret.

I alt deltog 36 kunsthistorikere, doktorer, magistre
og studerende samt haveeksperter og fotografer i det
omfattende projekt. Værket er en mastodont af en
uhåndterlig håndbog, der grundigt beskriver 100
haveanlæg fra middelalderen og op til vde tid, ordnet
alfabetsk efter deres navne. De ialt 747 sider er tæt
pakket med oplysninger, billeder og planer om de
mange kendte og tidligere ukendte haver.

Der fortælles om Rastraus's italienske have og om
de nu store, forsvundne barok-haver, Jersbek med
flere. Denne udvikling kulminerede i Slesvigs
Gottorp Slot med den storstilede italiens-franske
have, Neuwark med terrasser, kaskader og statuer.
Nordens største have af sin art, der inspirerede
Krieger ved Frederiksborg Slot.

Der berettes om Hirschfeldt's store betydning for
den landskabeligt haves indførelse i Norden. Også
den danske prinsesse Louises have Louisenlund ved
Sles og Christiansen foranderlige have med "Den
Gamle Kirkegård" i Flensborg tillægges stor
betydning på grund af deres esoteriske indhold! En

sådan samlet fremstilling af alle oplysninger om et lands historiske haver ejer vi endnu ikke i Danmark. Bogen har i høj grad interesse for os, når der tænkes på den tætte forbindelse gennem århundreder, som vort land havde med Slesvig og Holsten, hvor Norge også var med. Og derefter til 1864, hvor Holsten og hele Slesvig kom under Preussen. Der skete en rig, økonomisk, politisk og kulturel udveksling mellem de tre nært beslægtede lande, som har sat sine tydelige spor, ikke mindst i landbruget og havekulturen.

Som indledning begynder bogen sit store havekatalog med professor Adrian von Buttlar's sammenfatende afhandling om den historiske udvikling af havekunsten i Slesvig og Holsten, set i forhold til de tydelige lande.

Adrian von Buttlar konkluderer, at havekunsten ikke her har spillet en ledende rolle i Europa, som Italiens, Frankrigs og senere Englands, ja også overgået af Danmark med sine stormløde, kongelige haveanlæg! Men der er dog gennem århundrederne skabt kulturværker i form af haver, parker og landskaber, som der er grund til at være om! Som et andet indlednings-kapitel i bogen findes en afhandling om de historiske prydeplaner, som gennem tidene har præget haverne og parkerne i Slesvig-Holsten. Endelig er der et afsnit, der behandler de mange problemer, der er ved bevarelsen og vedligeholdelsen af de historiske haveanlæg og parker i Slesvig-Holsten, både som de historiske kultur-målestænder de er, men også af turistmæssige grunde.

*Andreas Christiansens Have og "Den Gamle Kirkegård" i Flensborg er beskrevet i *Havebrugshistorisk Årsskrift nr 18 (1988) og nr.23 (1993).*

Arger Ørum-Larsen

Monica Christiansson

"Trädgårdstradition och herrgårdsträdgårdar i Örebro län."

Ur Från bergslags och bondebygd 1995.

Årsbok för Örebro läns hembygdsförbund och Stiftelsen Örebro läns museum. Örebro 1995

Inventeringen

Länsmuseet i Örebro län 1993-94 Monica Christiansson gör en inventering av några herrgårdsträdgårdar i länet. Initiativet kom från Monica Christiansson, som var arbetslös och föreslog en trädgårdsinventering som ett ALU-projekt. Hon är trädgårdstekniker och håller nu på med en C-uppsats i historia.

Den ursprungliga planen var en inventering av alla olika sorters trädgårdar för att ge en bild av länets trädgårdshistoria. Men när museet inte hade pengar att följa upp ALU-projektet blev inventeringen begränsad till en översiktlig undersökning av ett 20-

tal herrgårdsträdgårdar. I länet finns mellan 70 och 100 herrgårdar. Urvalet gjordes efter det arkivmaterial som redan fanns på museet dvs det blev de största och redan kända herrgårdarna vars trädgårdar dokumenterades. Att dessa gårdar fanns i arkivet berodde förmodligen på att de hade intressanta byggnader. Om de också hade de intressantaste trädgårdarna kan man inte bedöma förrän resten av herrgårdsträdgårdarna inventerats.

I inventeringen ingick arkivsökning och fältinventering. Museets eget arkiv hade kopior på de byggnadsinventeringar Nordiska museet gjort i länet 1927. Något besök på Nordiska museets arkiv, där det kunde finnas mer material, gjordes inte. Däremot besökte Monica Christiansson det lokala länsmuseet, hushållningsföreningens arkiv var ordnat men i deras bibliotek fanns en fruktträdinventering från 1901. Stadsarkivet i Örebro och Företagsarkivet hade en del gårdarkiv, andra gårdar hade kvar sina egna arkiv. På Stadsbiblioteket i Örebro fanns Saxon-arkivet, en samling material om Örebro län.

Eftersom arbetet förlagts till perioden november-mars innehåller fältinventeringarna endast uppgifter om vedartade växter. Planerna över trädgårdarnas nuvarande tillstånd gjorde Monica Christiansson med befintliga kartor som underlag eller gjorde egna uppsättningar, med måttband eller stegade. Hon fotograferade också trädgårdarna. Det var visserligen mest barmark den vintern, men fotografier av trädgårdar på vintern ger sällan en rättvis bild av dem.

Det insamlade materialet, både fältinventeringarnas planer, beskrivningar och foto tillsammans med kopior av kartor, reprografer av infärdade äldre fotografier och kopior av annat arkivmaterial, förvaras i Örebro läns museum's arkiv. Museet har inga planer på någon uppföljning eller komplettering av denna inventering, inte heller några vidare inventeringar av andra sorters trädgårdar eller insatser för att skydda och bevara trädgårdar. Det fanns planer på att publicera en rapport över inventeringen. En oredigerad text finns med bilder, men när Monica Christiansson sex månader långa ALU-period inte räckte till den sista bearbetningen, lades publiceringen ner. Istället skrev hon en kortare version som blev artikeln i Från bergslags till bondebygd 1995.

Artikeln

Artikeln på 80 sidor innehåller tre delar: en allmän trädgårdshistoria på drygt 14 sidor, de svenska herrgårdsträdgårdarnas historia på 14 sidor och presentationer av tolv av de ca 20 inventerade trädgårdarna på drygt 46 sidor.

Alla som har prövat att skriva en kort sammanfattning vet att man då behöver ha lika mycket om inte mer detaljkunskaper än om man

skulle skriva en detaljerad skildring. Sammanfattning kräver djupa kunskaper så att man kan avgöra vad som är viktigt och inte, urskilja de linjer i utvecklingen som tydligast visar sammanhangen. Monica Christiansson presenterar intressanta fakta i kronologisk ordning, men det brister i sammanhang. Den första halvan, medeltid-barock, handlar mest om trädgårdstilar på kontinenten med korta notiser om Sverige. Den andra halvan inleds med landskapsrådgläden där det finns mer med om Sverige och kapitlet om 18- och 1900-talet handlar enbart om Sverige.

I avdelningen Herrgårdsträdgläden genom tiderna beskrivs Sverige och Örebro län på 17- och 1800-talet och då blir det en del upprepningar från föregående kapitel och uppdelningar av förestelser som borde beskrivits tillsammans. Här hade behövts bättre planering av innehållet. Herrgårdskapitlet är tematiskt uppbyggt med tyngdpunkt på odlingen och trädgårdsmästarna, vilket är en intressant vinkling. De roligaste bilderna i artikelnas första del är lokala fotografier, de övriga bilderna kommer från trädgårdshistorisk litteratur. En teckning av Monica Christiansson föreställande variationer av korsgångsmotiv saknar källuppgifter. Är de avsågade i eller förestagna till trädglädder vid olika tider eller är det författarens egna planer?

Det finns inga noter eller käll hänvisningar i texten, men källförteckningen verkar utförlig och riktigt gjord, först de allmänna källorna sedan källorna till respektive gläd. Några uppgifter om växter som odlats i Sverige under olika tider verkar dock sakna källa till. Jag tycker mig känna igen vissa uppgifter från Kjell Lundqvists föreläsning om Kulturväxternas historia. Är det så ska också mestadels uppgifter redovisas i källförteckningen med namn på meddelare, datum och formen för uppgiftslämnandet, om det var ett personligt samtal, föreläsning, radioinslag eller dylikt.

Den tredje delen inleds med en kort presentation av herrgårdarna i Örebro län. Det hade varit intressant att få veta mer om förhållanden och skillnader mellan bruksherrgårdar och jordbruksgods än vad som antyds. Frågeställningen om ägarens och glädens ekonomiska bakgrund påverkar trädglädens utformning är värd att studera vidare.

Sedan följer presentationer av de tolv gläderna i alfabetisk ordning. Glädens belägenhet beskrivs, trädglädens storlek och landskapet runt omkring samt uppgifter om trädglädder är öppen för besökare. Trädglädens historia, anläggning och förändringar, beskrivs kortfattat och dess utseende idag presenteras tillsammans med planerna från inventeringen. För varje gläd finns en fotografi, ibland ganska ibland ryttat. Bara från Stjernsund finns en äldre plan.

På den korta tiden för inventeringen är ja innehållet i texterna beroende av vilket källmaterial

som varit lättast tillgängligt. Artikeln slutar abrupt med beskrivningen av gläden Ölsboda.

Sammanfattning eller slutsatser saknas. Inte heller finns i artikeln någon beskrivning av inventeringen, dess syfte, omfattning, metod osv. En sådan presentation ska dock finnas i den ännu utryckta rapporten. Jag fick från uppgifterna ovan genom telefonsamtal med Monica Christiansson och projektledaren för inventeringen Oyvind Claesson på Länsmuseet i Örebro.

Maria Flinck

Historiske haver i Danmark. Guide over kulturhistoriske museums-, slots- og herregårdshaver

Utg Havebrugshistorisk Selskab i samarbejde med Nationalmuseet
Red. Jane Schul, Jette Abel og Kirsten Lund-Andersen
224 s, häftad Ill. färg.
Frederiksberg 1996
ISBN 87-88241-17-3

"Interessen for trädglädernas kulturhistoria har ökat kraftigt under de senaste åren. Det återuppbyggs och restaureras trädglädder som aldrig förr, både här och i utlandet. Utgivningen av en landsomfattande guide till kulturhistoriska trädglädder har därför till avsikt att stimulera intresset för detta viktiga kulturarv, både för danskarna och för de turister som besöker landet." Så skriver redaktionen, bestående av Jane Schul, Jette Abel och Kirsten Lund-Andersen, i baksidestexten till Havebrugshistorisk Selskabs nyutgivna bok. Boken ersätter de sedvanliga årsboksartiklarna i föreningens 26:e årgång av den välkända publikationen *Fra kvælgård til haveland*. Initiativet till guiden togs 1995 i samband med föreningens 25-årsjubileum, och under året insamlades upplysningar om de flesta av de 147 anläggningar som presenteras i guiden. Det är trädglädder som återfinns vid olika museer inom de kulturhistoriska trädglädderkategorierna: "klosterbonde-, købstads- landstads-, herregårds-, slots- eller kantslotts-". Det har också tagits med en lång rad offentligt tillgängliga slots- eller herregårdsträdglädder samt några stadparker. Trädgläderna kan vara ursprungliga eller restaurerade. Ett särskilt krav har dock varit att anläggningarna ska vara öppna under en stor del av året och tillgängliga för allmänheten. En lista över guiden har varit frivillig, varför några privata men välkända danska historiska trädglädder saknas.

Guiden, som är i behändigt fickformat, inleds med en kort förord om bakgrunden till dess tillkomst och med en försiktig inledning om trädglädderens historia i Danmark. Därefter följer anläggningarna upp för amt - Danmark har 14 st amter (= län) - med en sida eller ett uppslag om varje trädgläd, och med standardiserade uppgifter om

öppetider, föräringmöjligheter, tillgänglighet men för var och en av dem. Hela guiden är försedd med både engelsk och tysk parallelltext vilket gör den till en i allra högsta grad europeiskt användbar guide.

Uppläggningen av guiden påminner till viss del om den svenska LAR Guiden. Svensk Landskapsarkitektur 1920-1988 (1990), 122 exempel, eller snarare om Entré till parker och trädgårdar (1992), 104 exempel, även om tyngdpunkten i de svenska exempelsamlingarna inte ligger på historiska trädgårdar. En internationell guide motsvarande den danska kunde därför vara en lämplig uppgift för antingen Riksantikvarieämbetet eller Föreningen för Dendrologi och Parkvärd. Priset för guiden är DKK 150 (=medlemskap för 1996). Den kan beställas av Hasebrughistorisk Selskab, Dokumentationsafdelningen, DVIIB, Bülow's vej 13, DK-1870 Frederiksberg C. *Kjell Landquist*

Lena Israelsson

Köksträdgården - det gröna arvet

Är en sinnligt smaklig bok om det levande kulturarvet - om det som växt i köksträdgårdarna genom seklerna - om de vackert fantasieggande och nyttiga grönsakerna som färgglatt middagstallrikarna hos adel, borgare och bönder samt i modern tid de koloniserande stadsborna.

Boken inleds med en kort historik över köksträdgårdens och grönsaksodlingens utveckling från klostrens, kungens och adels vil inhägnade odlingskvarter till bönders och kolonisternas odlingar för kompletterande försörjning. Kunskapens väg genom de olika klasserna samt des propaganda och de initiativ som under flera sekler ledde till att fruktträd och grönsaksland kunde bli var mans egendom beskrivs parallellt med den historiska utvecklingen av köksträdgården.

Det historiska materialet från bibliotek, arkiv och övriga källor bildar tillsammans med författarens egna odlingserfarenheter en handledning för den som vill ta upp och odla den mångfald av grönsaker i olika former, färger och smaker som fröfirmor och odlande entusiaster genom seklerna utvecklat. Här finns råd och tips att hämta från dem som utvecklat optimala odlingsmetoder i harmoni med naturens förutsättningar att applicera av oss som måste inordna oss i kretsloppsamhället.

För den som saknar de gröna fingrarna men intresserar sig för området ur ett forskningsperspektiv ger boken en näst intill komplett genomgång av 1800-talets mångfald av sorter. Gamla bilder ur arkiv, böcker och frökataloger kompletterade med ryttagna färgbilder gör boken inbjudande och lättillgänglig.

Catharina Svola

Landskapsarkitektur i Skaraborg

Eric Juhlin i Skövde har författat en bibliografi över landskapsarkitektur i Skaraborgs län. Förteckningen är upplagd så att man kan söka på både arkitekter, anläggningar, parkerlement och författare, vilket gör den mycket användbar. Den som är intresserad av bibliografien kan beställa den direkt av Eric Juhlin, Falkvägen 22, 541 33 Skövde. Pris: 90,- plus porto.

Catharina Svola

Franco Panzini,

Per i piaceri del popolo. L'evoluzione del giardino pubblico in Europa dalle origini al XX secolo

Bologna, Zanichelli, 1993

347 pp, cloth lire 78 000,

ISBN 88-08-14240-x

Garden history and garden architecture have become most popular in many fields, and for several years now quite a number of new books based on recently made research have been produced. Some are monographs on garden architects, others are dedicated to certain periods or a special type of parks. A book belonging to the latter category is *Per i piaceri del popolo. L'evoluzione del giardino pubblico in Europa dalle origini al XX secolo* by the Italian architect and writer Franco Panzini. The first publication, as far as I know, totally dedicated to the history of the public park is *The Park and the Town* by George F. Chadwick (1966), which dealt with this subject from the beginning of the nineteenth century until the 1950's in Europe and in the United States. During the 1970's and the beginning of the 1980's the five volumes of *Geschichte des Stadtgrüns*, mainly focusing on Germany and Great Britain, were published (ed. Dieter Hennebo). Is there really need for another book about public parks?

On that question I would immediately answer yes, not only because the others might be difficult to find, but also because Panzini presents a more recent material. Panzini has chosen to focus on Europe, and as the title of the book indicates he has made a survey from ancient Rome to our days. This gives a perspective on the history and shows that the development occurred by steps. He is quite brief until he reaches the Italian renaissance, but the developments from the 17th century until the late 20th century is thoroughly presented. It is well known that public parks open to everybody did not become common until the mid-19th century, and in many cases not before the situation in the rapidly growing towns had become unbearable, with epidemic diseases and high infant mortality as consequences. This is also the story Panzini tells, but additionally he shows that public parks - or at least semi-public ones - in a way existed much

earlier, though in many cases not open to the working classes.

Panzini gives the reader valuable quotations from different historical sources, like memoirs, letters and theoretical texts, which all show how important the public parks were – and still are. This is also emphasized by the illustrations which are most valuable as they in many cases show how the parks were used, and by whom. The architectural styles in the parks and ways of looking at the landscape and the nature are sufficiently described. Plants and trees, as well as the lay-out of the parks, are also dealt with. Of importance is that Panzini does not limit his scope to the capitals of Europe, but also gives an extensive presentation of the situation in towns like Nantes, Montpellier and Beaucaçon in France as well as Padua and Naples in Italy. For the present century especially the Netherlands is generously accounted for, including for instance the Amsterdamse Bos. One of the advantages is that the reader also gets to know about recently designed projects, such as Parc de la Villette by Bernard Tschumi and Parc André Citroën, both in Paris. In connection with these projects Panzini also pursues a more theoretical discussion about public parks and their role in the modern society. I would say that the most important parts of the book are those concerning the periods before and after the 19th century and other towns than the capitals. Yes, there is indeed a need for this book and it certainly deserves to be translated at least into English. (Recensionen tidigare publicerad i *Planning Perspectives*)

Catharina Nolin

May Woods

Visions of Arcadia

Visions of Arcadia är inled på ett trädgårdshistoriskt verk, som skildrar utvecklingen i Europa från renaissancen fram till den engelska parkutörens guldålder. Det mytiska Arkadien där idyll och harmoni rådde är en passande beteckning för vad trädgårdskapare i alla tider eftertraktat och författaren, May Woods, förmedlar med län barn lärdom denna strävan.

De exempel hon behandlar är i regel kända och berömda, såväl de ännu bevarade som sådana av vilka endast planer och bilder existerar. Det sker med stor sakkunskap och insikelse och aldrig tröttnande detaljrikedom. De som skapat dessa verk - byggherrar, trädgårdsmän, konstnärer m fl presenteras oskämt och man gläds åt de rikliga citaten av besökare från den tid då anläggningarna stod i sitt flor. Resande engelsmän som John Evelyn - känd trädgårdsexpert - och en lird fransman som Montaigne får att bara nämna ett par, är kända vittnen av största värde.

I vissa avseende är framställningen mera utförlig än vad som, åtminstone förr var brukligt. Det är sådant som gäller trädgårdshyggenader av alla slag och fontäner, skulpturer o d, viktiga beståndsdelar i trädgårdskonsten under den skildrade perioden. I 1700-talets parker liksom tidigare samsades romerska tempel, gotiska och kinesiska lusthus och eremityddor av upp- och nedvända rotvalv. Sådant var ju en gång högst meningsfullt och tankeväckande.

Rokokoens trädgårdar har en friare stil med plats för viss asymmetri, slingrande gångar o d, dock med barockens strikta schema som grund. Författaren gör jämförelsen Bach och Mozart isom musikens värld. Tyskland har många överdådiga exempel av detta slag, medan det i England endast återstår ett fåtal. Det mest kända, Painwick, plantrades med skog av en föregående ägare, men restaureras av den närvarande och återuppstår med gotiska lusthus och charmerande ryckfull planering. Sverige uppmärksammas på flera ställen, bl a Drottningholm och Kisa, det de la Gardieska Jakobsdalen och ett av kopparkämlen i Hagaparken med bild av Deperz, André Mollet och hans "Le jardin de Plaisir" tryckt i Stockholm 1651 och F M Piper, Hagaparkens skapare, nämns också med bilder och citat.

Volymen är överdådigt illustrerad, till stor del med foto av författaren och f o med material från museer och arkiv bl a vår egen konstakademi. Bland bilderna finns en del troligen sällan publicerade. Vad sägs om ett fulltriggat önologskepp i sten i nära nog full skala förefaller det, sprutande vatten ur alla kanoner. Den finns i Vatikanens Belvederesträdgård, en fontänsprydnad, som nog få vanliga turisterna får skåda.

Trädgårdshistoria kan svämma över alla gränser eftersom den kan leda till så mycket annat. Författaren har begränsat sig till det väsentliga. Denna del slutar innan den engelska parkutörens blev allenaarkande, men en fortsättning ställs i utsikt. Med tanke på författarens djupa kännedom om trädgårdskonstens alla delar - ett tidigare verk om orangerier, "Glasshouses", vittnar om detta - ser man med stor förväntan fram mot detta. En rikhaltig bibliografi, noter och ordlista kompletterar framställningen.

Detta är en bok till glädje och nytta för kännaren, men även en lättillgänglig introduktion i ett fascinerande ämne för den mindre bevandrade.

Gösta Adelswärd

Avhandlingar, abstracts

Eivor Bucht,

Public Parks in Sweden 1860-1960: the planning and design discourse.

This study embraces public parks in Sweden during the period 1860-1960. The point of departure has been that idealistic conditions have played a major role both for the origin of public parks as well as for their design and content. A park were designed or laid out by specific authors it has been essential to study what approach these originators and other principals have used, and what ideas have guided their work.

Since in most towns the park directors have been responsible for managing the parks as well as taking initiatives in their layout and design, the study concentrates on their ideas and working methods. The directors' discussion is related to the general debate about planning and design of gardens and landscapes.

To gain insight into this exchange of ideas a discursive method is used, allowing penetration into a discussion which in the case of this study began more than a century ago. Institutional sets of rules and Swedish town planning rules requirements have formed a domestic framework for the study, while evolution of public parks in other countries lends an international dimension.

The results point at strong international influences throughout this period. During the 19th century Germany was the most influential country, not least depending on the influence on the Swedish gardens schools. Also Denmark has played an important role as a forerunner. The period from the middle of the 1930s until around 1950 is the only period characterized by a domestic planning and design discourse.

The public parks discourses has during the whole period been dominated by the idea of the park as a landscape garden in which the functional aspects of play, sports, and recreation are being incorporated. Public parks being seen as a voluntary, almost unregulated public good, under fairly favourable economic conditions, have made it possible for skilful park directors and the park departments to make interesting, though remarkably unknown, contributions to the townscape in several Swedish towns and cities.

Akademisk avhandling för utnämning av agronomisk doktorsexamen. Försvaras offentligt i Aulan, Alnarpsgården, SLU, Alnarp, fredagen den 6 juni 1997, kl. 10.00.

Boklådan

Da jeg i sin tid skrev min licentiatafhandling om Gisselgård, blev den trykt i flere eksemplarer end krævet af Højskolen. Jeg har nu taget restlageret af Gisselgård I-III: Gisselgård - Haven, Gisselgård - Parken, Gisselgård - Planter hjem til mig selv. Dersom nogen skulle være interesseret i at kende udviklingen af en adelshave i tiden 1500-1900, kan begynde altid stadig anskaffes.

I: 1500-1823

II: 1823-1900

III: er alene de i arkiverne fundne plantelister.

Gisselgård - Planter vil kun være af interesse for planteeksperter. Da der kan er få disponible, bør de spares til særligt interesserede.

Med venlig hilsen
Annie Christensen
Chr Winthervvej 84
DK 4700 Næstved